

MATE KAPOVIĆ
Odsjek za lingvistiku
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR – 10 000 Zagreb
mkapovic@ffzg.hr
<http://mudrac.ffzg.hr/~mkapovic/>

O NAGLASKU E-GLAGOLÂ U ZAPADNOJ POSAVINI

U članku se donosi građa e-glagolâ skupljena na terenskom istraživanju iz četiri zapadnopoavska staroštokavska sela – ponajprije iz Orubice te, u manjoj mjeri, iz Sičâ, Magić Male i Davora. Posebna je pozornost posvećena nekim arhaičnim osobinama kao što je čuvanje naglasnoga tipa *pîjêš*, *kûjêš*. Također se ukratko razmatraju još neki problemi vezani uz e-glagole, kao što je kračina/duljina tematskoga samoglasnika -e- i naglasak tipa *pîla*, *dâla* u glagolskom pridjevu radnom, a sve to u okviru šireg posavskoga, štokavskoga i hrvatskoga konteksta.

KLJUČNE RIJEČI: *staroštokavski, naglasak, akcentuacija, Posavina, slavonski dijalekt, Orubica, glagoli, Ivšić*

UVOD

Ovdje ćemo ukratko prikazati naglasak e-glagolâ (tj. glagola s prezentom na -e-)¹ u zapadnoj Posavini² gdje nailazimo na neke zanimljivosti koje su inače rijetke drugdje u štokavštini. U radu ćemo ponajprije govoriti o prezentskom naglasku dotičnih glagola i to u govoru sela Orubice. Orubičkim ćemo podacima pridružiti i nešto podataka iz sela Siče, Magić Mala i Davor, koja se također nalaze u zapadnoj Posavini. Prvo ćemo ovdje dati prikaz osnovnih, ponajprije naglasnih, karakteristika dotičnih mjesta. Svi navedeni govori, dakako, pripadaju posavskim staroštokavskim govorima, tj. slavonskom staroštokavskom dijalektu koji karakteriziraju mnogi arhaizmi pa tako i oni u naglasnom sustavu (čuvanje

¹ E-glagoli u velikoj mjeri obuhvaćaju ono što se tradicionalno naziva prvom glagolskom vrstom, ali uključuje osim toga i glagole tipa *zvati*, *prati*, *kovati*, *kljuvati* koji također imaju tematski vokal -e- u prezentu, a iz raznih ih je, dijakronijskih i sinkronijskih, razloga zgodno prikazivati zajedno s glagolima koji se inače ubrajaju u prvu glagolsku vrstu.

² U ovom se članku donose podaci o naglasku staroštokavskoga slavonskoga dijalekta na osnovi vlastitih istraživanja. Terenska su istraživanja provedena u jesen 2006. i 2007. godine, a u njima su, osim autora ovoga članka, sudjelovali i Sergej Lj. Nikolajev, Marfa N. Tolstoj, Martina Peraić te 2007. i Vladimir A. Dybo.

starohrvatskoga neoakuta $\tilde{}$ i starije mjesto naglaska). Za više o naglasku u slavonskom dijalektu vidi npr. Kapović (2008a).

ORUBICA

Selo se Orubica nalazi u zapadnoj Posavini uz rijeku Savu. Orubički govor pripada među najarhaičnije posavske govore što se tiče prozodije. U jeziku mnogih govornika, poglavito sredovječnih i starijih, gotovo da uopće nema prozodema $\acute{}$, tj. on se javlja iznimno i samo u određenim pozicijama. Ondje je zastupljen četveronaglasni sustav ($\grave{}$, $\acute{}$, $\tilde{}$, $\grave{}$, uz aloton $\acute{}$) s prednaglasnom i zanaglasnom duljinom. Kod mlađih se $\acute{}$ nešto češće javlja iako je i kod njih slijed $\tilde{}$ $\tilde{}$ jako stabilan i učestao (čak i kada se nastoji govoriti standardno). Npr. *pūnāc*, *stražārī*, *nēcū* (ali *òcu*) itd. Slijed se $\tilde{}$ čuva i u sredini riječi - *pītāli*, *přkōsan* itd. Kod sredovječnih i starijih ljudi $\acute{}$ sam bilježio praktički samo u slučajevima kao g. *řičī*, g. *vístī*, rjeđe i u sredini riječi npr. *vístima*, *zvírīma* itd.

Naglasak se $\tilde{}$ obično povlači sa završnoga sloga na prethodeću kračinu, npr. *topōla*, *jèdno*, *jèzik*, uz neke iznimke kao *sadā*, *danās* itd. Dvostruki je naglasak jako čest, gotovo pravilan, u riječima sa zadnjim zatvorenim slogom, npr. *ùbòst*, *ùtēc* (ali *mèdved*) itd., ali javlja se i u zadnjem otvorenom slogu, npr. G. *pòpā*, *tòplā* itd. Prozodem $\grave{}$ ima, kao i u Sičama, poseban poludugi aloton $\grave{}$, s tim da je on tipičniji za Orubicu nego za Siče. Npr. L. *stōlu*, *jèzik* itd. Taj se aloton posebno često javlja u dvostrukom naglasku, npr. *sèlò*, L. *u sèlù* itd. Za $\tilde{}$ u sredini riječi usp. *rakīta*, *nozđřva* itd. Dugi naglasci uvijek ostaju na mjestu: *nevalō* "nevaljao", *pokōj te nebesā*, g. *čerī* itd. Neoakut nakon prednaglasne duljine uglavnom prelazi u $\acute{}$, usp. npr. I. *Sāvōm*, G. *dūšē*, ali i *lējē* "leže (jaja)".

Zanaglasne se duljine često kratae (pogotovo nakon dugih naglasaka), ali su u načelu još razmjerno česte. Npr. *jāblān* (G. *jāblāna*), *lābūd* (G. *lābūda*), ali i *čēļust* (no G. *čēļusti*), *nē znām* itd. Naglasak često preskače, npr. *zā zūbe*, *řz boka*, *nā troje* itd. Za duljenje ispred sonanta usp.: *ōgāñ*, *pogān* (prema *pogāna*) itd.

U Orubici se razlikuju $\check{}$ i $\acute{}$, h obično nestaje (*glūv*), v je frikativno, govor je dosljedno ikavski (usp. *víst*, *jřst*, *dīca*, *sřst*) uz neke ekavizme. Dugo $\bar{e}$ i $\bar{o}$ mogu biti izgovoreni poprilično zatvoreno, čak i diftongizirano: npr. *kōñ*, *plūōt*, *mēd*, *lējē* itd., ali samo kod nekih govornika. Moguće je da je tu riječ o starijem izgovoru u nestajanju. Više o orubičkom govoru vidi u Kapović (2008a: 128–130).

SIČE

Sičanski je govor jedan od najzanimljivijih i najarhaičnijih posavskih govora. Ondje se jako dobro, kao i u Orubici, čuva $\tilde{}$ nakon prednaglasne duljine, pogotovo na kraju riječi, usp. *krīlò*, ali *krīlima*. U sredini se riječi također često javlja $\tilde{}$ (npr. *mīšāla*), ali ondje taj prozodijski ostvaraj nije tako stabilan kao na kraju riječi gdje je $\acute{}$ $\acute{}$ puno rjeđi od $\tilde{}$. Usp. *gōvnò* (i *góvno*), *gūvnò*, *pītāt*, ali i *udána*, *živili* itd. Naglasak se $\tilde{}$ uvijek čuva u sredini riječi kada mu prethodi kratak slog, npr. *sikīra*, *kapīja* itd., ali se sa zadnjega sloga gotovo uvijek povlači – npr. *pèro*, *slobòda*. Također se javlja i dvostruki naglasak kao *glāsāt*, *māglā*, a iznimno i nepovučen $\tilde{}$

na zadnjem slogu, npr. *utušit* (slično kao u Orubici, s tim da je ondje nepovučeni " nakon kračine na zadnjem slogu možda ipak nešto češći nego u Sičama). U Sičama postoji i poseban poludug aloton prozodema ̀, koji se javlja sporadično umjesto "obična" ̀, npr. *prepolòvit*, *sramòtâ* itd. Orubički je aloton prozodema ̀, sličan sičanskomu, nešto češći.

Naglasak se ̀ u sičanskom govoru u višesložicama gotovo uvijek izgovara "kanonski", tj. vrlo kratko i silazno (Kapović, 2008b: 9–12), dok se u jednosložicama gotovo uvijek javlja njegov aloton ̀, npr. *mráz*, ali G. *mràza*. Neoakut se mijenja u ˆ nakon prednaglasne duljine na kraju riječi, npr. g. *rīčī*, G. *kod Mīrê* itd. U sredini je slijed ˆˆ još uvijek mogući, usp. *sūstâl sam* itd.

Za razliku od ostatka Posavine, predsonantsko duljenje daje (kao i u Magić Maloj i Podravini/Baranji) neoakut, usp. *pakâl*, *ròv* (G. *ròva*) itd., a duljenje se javlja i u nenaglašenom slogu, npr. *vèpâr*, *sličân*.

Govor ima i prednaglasne i zanaglasne duljine. Prednaglasna se duljina uvijek čuva (ako naglasak nije na nju povučen), a može ih biti i dvije, npr. *Mlādēncì* (mjesni običaj). Kao što je uobičajeno u današnjoj Posavini, zanaglasne se duljine katkada fonetski krata (pogotovo iza dugih naglasaka)³, npr. *bòlestan* umjesto *bòlestân*, iako su nerijetko i jako duge. Usp. i *pròklēt*, n. *blätâ*, *brūsī* itd. Naglasak razmjerno često preskače na prijedlog, usp. *ù kolo*, *ù zoru* itd.

U sičanskom se govoru razlikuju *č* i *ć*, *v* se ostvaruje kao frikativ, čuva se dočetano -l (kao i u Magić Maloj, za razliku od ostalih štokavskih govora), npr. *rodīl*, *posāl* itd., a glas se *e* pod kratkim naglaskom često izgovara otvoreno, kao *ɛ*, npr. *pèčem*. U načelu nema glasa *h* (*snàja*), osim u uobičajenim slučajevima i pod utjecajem standarda. Glasovi se *l* i *n* u nekim položajima palataliziraju – i *l* i *n* ispred *i* (*mòlīt*, *naslònit*), a *l* također i nakon suglasnika (*młātīt*), ali ne dosljedno (usp. *vesèlit*, *brānit*, *povlāčit*). Odraz je jata ikavsko-jekavski (*tilo* - n. *tjelesâ*), ali dosta kompliciran (vidi Kapović, 2008a: 124).

MAGIĆ MALA

Magić Mâla je selo u zapadnoj Posavini koje dijeli mnoga jezična obilježja sa svojim susjednim selom Sičama, npr. neoakut kod duljenja ispred sonanta u primjerima poput *tkâhe* < *tkânyje prema *tkâhē* u ostatku Posavine, te u drugim stvarima (vidi Kapović, 2008a: 126–127).

Govor je Magić Male, čini se, nešto manje fonetski arhaičan od sičanskoga što se tiče čuvanja slijeda ˆˆ (primjeri su kao *glāvâ* u Magić Maloj puno rjeđi nego u Sičama) i čuvanja zanaglasne duljine, ali je arhaičniji po čuvanju slijeda ˆˆ (vidi dolje). Rijetko se javlja aloton ˆ (koji nije isti kao u Orubici i Sičama), npr. *pečëmö*.

Prozodem se ̀ izgovara uglavnom "kanonski", kratko (rjeđe kao "tromi" naglasak ̀, npr. *šit*) i uvijek se povlači sa zadnjega sloga na prethodnu kračinu, npr. *bògat*, *pèro*, *lòžit*, *debèlo*, *mèđa*, *žèna*, *sèstra* itd. Usp. i dvostruki naglasak – *psòvât/psòvat*. ̀ se često povlači i na prethodnu duljinu, npr. *trúba*, *cína*, za razliku od

³ Usp. Sekereš, 1977: 191 i Kapović, 2008a: 120.

Sičâ gdje se uglavnom čuva stara akcentuacija. Slijed se $\tilde{}$ može čuvati i u Magić Maloj, npr. *glāvâ*, ali je ondje to rjeđe nego u Sičama (bar koliko se može prosuditi po našim informantima)⁴. Točni su uvjeti povlačenja naglasaka kompleksni – u infinitivima se tipa *brānit*, *sūdit* naglasak gotovo uvijek povlači (ali npr. *žūdīt*), dok se starija akcentuacija jako često čuva u primjerima kao *brojīmō*, *brojītē*, *gubīmō*, *rūjē* itd. Za $\tilde{}$ u sredini riječi usp. *koliba*, *motika* itd.

Neoakut je dosta stabilan i sasvim iznimno prelazi u $\hat{}$. U Magić Maloj se, za razliku od Sičâ, još uvijek može povremeno naići na slijed $\tilde{\hat{}}$, npr. G. *prūgē* (3x), 3. l. jd. *šūmī* itd. Za razliku od Sičâ, u Magić Maloj je puno češće sekundarno kraćenje zanaglasnih duljina: *zaklōpi*, *mōli*, ali i *mīli mi se*, *žārī* itd. Za preskakanje naglasaka usp. *nā srcu*, *ū grlo*.

U Magić Maloj razlikuju se $\check{}$ i $\acute{}$, v je frikativno, $\bar{a}$ se izgovara malko zatvoreno, h uglavnom nestaje (osim u uobičajenim slučajevima gdje ostaje ili se unosi iz standarda), a li , ni i Cl se sporadično palataliziraju (usp. *mōlit*, *naslōnit*, *klātīt*). Za razliku od Sičâ, govor je Magić Male dosljedno ikavski, usp. u Magić Maloj *pīsma*, *kolīno*.

DAVOR

Davor (bivši Svinjar) je mjesto na Savi u blizini Orubice. Govor ima peteronaglasni sustav s mnogo povlačenja i kolebanja naglasaka. $\tilde{}$ se uvijek povlači s kraja riječi: *kōza*, *kūrruz* "kukuruz", ali i *lōnāc*. U sredini riječi pomak nije okončan pa je dobiven dvostruki naglasak - *lōpāta*, *mōtika*, ali i *kōlino*, *kōšuta*. Dugi naglasci mogu ili zadržati svoje stare mjesto ili se mogu polupomaći (dvostruki naglasak): npr. g. *lopāt*, G. *zemlē*, *pečēm*, ali i G. *kōzē*, *plētēm*, *sūđē* itd. Što se povlačenja s duljine na duljinu tiče, vidi primjere G. *glāvē*, I. *tūgōm*, *jéčī*. Kao što je uobičajeno u Posavini, zanaglasne se duljine mogu skratiti, pogotovo nakon $\tilde{}$, usp. odr. pridj. *glādnō*, *sičām*, ali i *glādān*, *pījēm* itd. Za duljenje ispred sonanta usp. *tāvān*, *jedān*, *slōbodān*. Za preskakanje naglasaka usp. *īza lāna* (: *lān*), *īz Broda*, *bēs krompīra*. Razlikuju se $\check{}$ i $\acute{}$, v je frikativno, h se gubi (usp. *mūja* "muha"), odraz je jata ikavski (*klišća*, *mīsto*).

NAGLASAK E-GLAGOLÂ OPĆENITO I NAGLASAK GLAGOLÂ TIPA PITI, KOVATI

Ovdje se nećemo upuštati duboko u naglasnu problematiku glagola s tematskim -e- u prezentu. Navest ćemo primjere zabilježene na terenu (ponajviše u Orubici) i komentirati usput neke od zanimljivijih pojava i arhaizama iz sinkronijskog i dijakronijskog aspekta. Kao i obično, razlikujemo tri naglasne paradigme – a, b i c (govoreći povijesno, tj. o praslavenskom) odn. A, B, C (govoreći o suvremenim govorima i suvremenim odrazima praslavenskih naglasnih paradigama, tj. o sinkronijskim naglasnim paradigmama). Tako kod e-glagolâ imamo u standardu:

⁴ Valja napomenuti da smo tijekom naših istraživanja u Magić Maloj bili samo jednom, a u Sičama u više navrata. U Sičama smo također imali i veći broj ispitanika.

n. p. A – *ljèsti*, *ljèzèš* "izlaziti"

n. p. B – *mòći* (< *mòci*), *mòžèš*

n. p. C – *pèći* (< *pèci*), *pèčeš* (i *pèčèš*)⁵

n. p. A/C ("miješana paradigma") – *prèsti* – *prédeš* (i *prédèš*)

U većini se štokavskih govora kod nekih razreda e-glagolâ izgubila stara opreka n. p. a / n. p. b i n. p. c. Tako se prema starom *šijèš* (n. p. a) : *pijèš* (n. p. c)⁶ u većini štokavskih govora ujednačava u prezentu obrazac n. p. a: *šijèš* = *pijèš* (ali se stara opreka vidi u *šila* prema *pila* u glagolskom pridjevu radnom). Isto tako prema starom *psùjèš* (n. p. b) : *kùjèš* (n. p. c) imamo u većini štokavskih govora ujednačeno *psùjèš* = *kùjèš*⁷. U takvim se glagolima n. p. C češće čuva u čakavskom nego u štokavskom – u štokavskom se stari obrasci čuvaju iznimno, na periferiji, npr. kod glagolâ tipa *kovati* u Dubrovniku, kod glagolâ tipa *piti* u Prčanju i Ozrinićima (Rešetar, 1900: 185). U slavonskom je dijalektu situacija uglavnom jednaka kao u većini štokavskih govora te se stare razlike u tim glagolima ne čuvaju⁸, osim, kao što ćemo vidjeti, u zapadnoj Posavini⁹. Ondje se čuvaju bar neki od starih obrazaca ili pak vidimo ujednačavanje prema n. p. C, za razliku od ostalih štokavskih i posavskih govora. Lako je moguće da se ostatak starijih obrazaca javlja još gdje gdje u slavonskom dijalektu – ja imam, primjerice, zabilježeno iz Šljivoševaca u Podravini *pijem*, *lije*, *vijem* te *plùjè*, *blùjè*, *psùjè*, *rùjè*, ali *kùjè*, *trùjè*, *trùjèmo*, *zasnújèmo*.

Sada ćemo navesti građu iz spomenutih zapadnopolosavskih mjesta zabilježenu na terenu. Građa nije potpuna, opsežnija je samo u slučaju Orubice, a primjeri su iz ostalih mjesta navedeni kao ilustracija sličnosti s Orubicom. Sve bi trebalo još dodatno istražiti.¹⁰ Podjela je glagolâ pri navođenju priručna (na kraju su dodani

⁵ Neki govori imaju u n. p. C kratak, a neki dug tematski vokal. To može ovisiti i o duljini korijena. Vidi i Kapović, 2005a: 57-58.

⁶ Zapravo su najstariji oblici bili **šjèš* : **pjèš* (< **šbjèšb*, n. p. a/b, **pobjèšb* < **pobjèšb*, n. p. c). Glas -i- je ubačen prema drugim oblicima, a tu vjerojatno valja tražiti i razlog mlađem naglasku *pjèš*. Naglasak je *pjèš* prema *piti* (i prema *šijèš*), a *pjèš* (u nekim štok. i čak. govovima) ima duljinu vjerojatno prema glag. pridj. radnom (*pīlā* : *šīlā*). Jasno, posvjedočeni su i oblici poput *pijem* s kratkim -i-, ali svejedno po n. p. C (Rešetar, 1900: 184-187). Za čuvanje je distinkcije pomogla i izvorna opreka kod prefigiranih glagola **ušjèš* (**všbjèšb* < **všbjèšb*) i **popjèš* (< **popbjèšb*). Naglasak *pòpjèš* postaje analogijom prema *ušijèš* (s obzirom na oblike **pjèš* i **šjèš* jednaka naglaska). Jednako se objašnjava i sekundaran naglasak tipa *pòčnèš* u glagolima n. p. C (očekivalo bi se **počnèš*). Odatle to da u štok. takvi glagoli imaju prezent po obrascu n. p. B, ali glag. pridj. radni po obrascu n. p. C – npr. *pòčnèm*, ali *pòčeo*, *pòčèla* tj. dij. starije *počèla*, *pòčèlo*. Stariji se naglasak vidi u nekim srednjočak. i sjevernočak. govovima u oblicima kao *načmè*, *umrè* itd. (vidi npr. Langston, 2006: 278-280). Za kratak pregled naglaska glagolâ tipa *piti* u govovima vidi npr. Gustavsson, 1969: 97-98.

⁷ Za građu za rekonstrukciju praslavenskih naglasnih paradigama kod tih glagola vidi Дыбо, 2000: 247-252.

⁸ Usp. npr. u Beravcima *blùjem* (: *blùvala*), *kùjem*, *klùjè* (: *klùvāli*), *plùjem* (: *plùvāli/plùvāli*, *zāpluvāli*, *zāpluvāle*), *rùjem* (: *ròvāče* "rovat će", *ròvala*, *ròvāli*), *snùjèmo*, *čùjem*, *vijèm*, *pijèm* (*pijèmo*), *šijèm*, *brijèm*, *bijèm*, *krijèm*, *šijèm* (*šijèmo*, *sijū*), u Velikoj Kapanici *pjèš*, *šijèm*, *krijèm*, *vijè(mo)*, *plùjè*, *blùjè* (: *blùvāti*), *klùjè*, *rùjè*, *kùjè*, u Sikerevcima *pjèš*, *brijè*, *grijè*, *blùjè* (: *bluvāt*), *plùjè* (: *pluvāti*), *rùjè*, *rùjè*, *kùjè* itd., u Batini (Baranja) *pjèš*, *šijèm*, *plùjè*, *blùjè*, *Kobaš* *pjèš*, *šijèm*, *sākrijè*, *rùjèš*, *snùjè*, *sùjè*, *blùjè* (: *bluvāt*), *plùjè* (: *pluvāt*), *kùjè*, se *vijè* itd.

⁹ To spominje već i Ivšić (1913/II: 77-78, 87-88), no nije izrijekom napomenuo da se takav iznimni naglasak javlja samo u zapadnoj Posavini (na što upućuju i njegovi i moji dostupni podaci).

¹⁰ Treba imati na umu da, kada se barata malim brojem oblikâ, može doći do greške jer se informatori mogu u kojem obliku zabuniti (pogotovo kada govore već neko vrijeme i kada stalno govore slične oblike). Također, trebalo bi začu u više mjesta u zapadnoj Posavini.

i neki "nepravilni glagoli" koji nemaju tematsko -e- u prezentu). Zanaglasne se duljine bilježe samo ako su doista i izgovorene¹¹.

GRAĐA IZ ORUBICE

- ° bīt – bījēm, se bījemo, ubīću te!, ubīla, aor. ūbi (~ izubījāt)
- ° čūt – čūjēm
- ° nādīt – nādijū
- ° sākřīt – sākřijēm¹², sākřīla
- ° ūmijēm, ūmijēš, umīla (~ umīvāt)
- ° smījēm (od "smjeti")
- ° šīt – šījēm, šīla

- ° pīt – pījēm, ne pījēš, pījū, pīla
- ° vīt grā – vījēm, vījēš, vīla (~ vījāt, vījāla)

- ° blūvāt – blūjēm
- ° klūvāt – klūjēm, klūjēš, klūvāla
- ° plūvat i plūvāt – plūjēm, plūjēš
- ° psūjēm

- ° trūjē (?)¹³

- ° kōvāt – kūjēm, kūjēš, kōvō, kovāla, kōvālo¹⁴
- ° snōvāt – osnūjēm, ōsnovō, osnovāla
- ° ūbōst – bodēm, ubodēm, bō
- ° cvāst – cvatē, procvatē, procvālo

¹¹ U Posavini je velik problem miješanje kodova (vidi Kapović, 2008a: 117, 121), kao i naglasno kolebanje koje postoji u mnogim govorima, primjerice u vezi s povlačenjima naglasaka, zanaglasnim duljinama i sl. U takvim je slučajevima dijalektologu postraniku teško prosuditi što je u sustavu, a što nije, što je fakultativno, a što nije itd. Osim toga, različiti ispitanici mogu govoriti različito što se tiče arhaičnosti i inovativnosti. Indikativan je za to primjer moj opis gundinačkoga (Kapović, 2008a: 135-136), napravljen vjerno prema izgovoru nekolicine naših informanata tijekom jednog posjeta Gundincima (dakako da se jednim višesatnim posjetom mjestu može dobiti samo osnovna informacija o govoru), u usporedbi s opisom gundinačkog govora u Užarević uskoro (autor je izvorni govornik gundinačkoga i kod njega su, primjerice, sve zanaglasne duljine sustavno zapisane). Uvijek je, dakako, najbolji opis stručna autora koji je i izvorni govornik, dok se dijalektolozi, neizvorni govornici, ipak moraju držati toga da zapišu kako su čuli/snimili, bez obzira na to kako to može biti zapravo u "dubinskoj strukturi", do koje je teško doći bez vrlo iscrpna i dugotrajna ispitivanja. Nikad se, naravno, ne može steći jednak uvid koji u svoj vlastiti govor imaju izvorni govornici.

¹² Ovdje naglasak ostaje na korijenu analogijom prema neprefigiranim oblicima. Očekivan se oblik, s povlačenjem naglasaka, vidi u *ūmijēm*.

¹³ Usp. tu i *darūjē, darūjēmo*.

¹⁴ Ovdje je u glagolskom pridjevu radnom očuvana arhaična pomičnost n. p. c (usp. sekundarno npr. u Sikerevcima *kūjē* i *okovāla*). Isto je i u glagolu *snovati*.

- ° grëpst – grebëm, izgrebëm (3x), izgrëbõ
- ° mëst – metëm, pometëm, pomëla
- ° donët – donesëm, dõnejo, donëla¹⁵
- ° pãst – pãšë trãvu, pãsla
- ° pëc – pečëm, ispečëm, zapečëš, ispečëš, peče, pëkla, ispëkla, pëklo, pečëna
- ° plëst – pletëm, ispletëm, isplëla
- ° rãst – rãstë, narãšõ, rãslo
- ° rëc – (rëknëm/rëknëm), rëkla, rëklo
- ° tëc, ùtëc – tečë, utečë (utëknë/utëknë), utëkla
- ° põtëpst – potepë, potëpla (i potëpla)
- ° trëst – trësëm, trësëš, trësù¹⁶, trësla
- ° tũc – tũčë
- ° òdvëst – odvedëm, prevedëm, odvedũ, odvëli
- ° odvezëm

- ° izgrìst – izgrìzëm, izgrìzõ
- ° jìst, ìzjìst – jidëm¹⁷, najidë, jidũ, jìo
- ° pãst, ùpãst, prëpãst – prepãdëm, upãdë, upõ, prepõ se, upãla¹⁸
- ° prëst – prëdë (3x), prëjo, prëla
- ° sïc – sïcëm, sïcëš, sïkõ, sïkla

- ° mòc – mògũ (1. jd.), mòžeš, mògũ (3. mn.), mògla
- ° žët – žãñëm, žëla
- ° žëc – žëžë (3x)¹⁹, žëglo
- ° sïst – (sïdnëm), sïdla²⁰
- ° srìst – (srìtnëm), srìla

- ° klãt – kòjëm, klõ, aor. zãkla
- ° mlìt – mëlëm, mëlëš
- ° brãt – berëm, berëmo, poberëmo

¹⁵ Jedan od ekavizama u orubičkom govoru. S novim nastavkom (analogijom prema aoristu) ide, dakako, i pomičnost naglaska.

¹⁶ Duljina je u 3. l. mn. pokraćena analogijom prema drugim licima.

¹⁷ U standardu je *jëdëm* (n. p. A) prema *jësti, jëla* itd., a orubički je *jidëm* ostalo n. p. C kao staro atematsko **jìm*. Tome odgovara dijalektalno novoštok. *jëdem*. Naglasak *pojidëmo* za Orubicu bilježi i Ivšić (1913/II: 75).

¹⁸ Kako vidimo, kod glagola *pãsti* je, za razliku od *krasti*, očuvan stari naglasak u glag. pridj. radnom (oba su glagoli izvorno pripadala n. p. a, pa su postala u štok. n. p. A/C, kao i većina starih glagola n. p. a s osnovom na okluziv).

¹⁹ N. p. B je tu sekundarna, usp. stand. hrv. *žëžë*.

²⁰ Neobično je umetanje sekundarna analogijskoga -d- u glag. pridj. radnom.

- ° krâst – krādēm, krādēš, krāla²¹
- ° prât – perēm, operēm, öprö, prāla, oprāla
- ° zvât – zovēm, pozovēm, zovē, zovü (2x), zovï ju!, pözvö, zvāla, pozvāla

- ° òrât – òrēm, òrö
- ° srât – sērēm, srāla

- ° počēt – počmēm, počejo, počēla (2x)
- ° prodřt – ödrēm (3x), prödrü
- ° klēt – künēm, klëjo, pröklejo, klēla, proklēla, pröklēlo
- ° umřt – ùmrē
- ° napēt – näpnēm, odapēla
- ° üpřt (2x), üprö, upřla
- ° prostřt – pröstrēm, pröströ, prostřla
- ° nasüt – näspēm, näsujö, nasūla, näsūlo
- ° otět, uzēt – ötmē (2x), ötejo, otēla, ötēli
- ° proždřt – pröždrēm, pröždrö, proždřla

- ° iskât – išcēm, iskö, iskāla²²

- ° äjat – äjēm (3x), äjë, äjala²³
- ° läjat – läjë, läjö

- ° sïjat – sïjēm, sïjala
- ° smijät – smijēm, se smijēš (3x)
- ° stöjät – (stojïm), stojāla

- ° dât – dādēm, dādü
- ° íc – ïdēm, döjdē, išö, išla²⁴, pröšö, döšö
- ° imät – imām, imā, imajü²⁵
- ° sjät – sjâ, sjālo, sjāle

²¹ Glagol *krâsti* je izvorno n. p. a, u štok. uobičajeno prelazi u n. p. *A/C* (*krâdem* umjesto očekivana *krādēm, posvjedočena u čak.), a u Orubici je, osim prezenta, i glag. pridj. radni prešao u pomični tip.

²² Ovaj je oblik sekundaran prema *iskāla, što je u n. p. B očekuje. To je poznati proces *kupovö/kupövö* > *küpovö* (u Dubrovniku toga npr. nema, a usp. u Prapatnicama u Vrgorskoj krajini *küpovā*, ali *kupövala*, *küpövalo*), koji se onda u Slavoniji analogijom proširio iz muškog roda i na ostale oblike (*küpovāla* umjesto *kupövala/küpövala*).

²³ Za ovakve glagole vidi Дубо, 2000: 252. Glagol *xajati je izvorno bio n. p. c.

²⁴ Neobičan je akut u glagolskom pridjevu radnom od *íci* (obično je *išao* ili mlađe *jšao*). Onamo je došao zacijelo analogijom prema infinitivu.

²⁵ Naglasak na korijenu analogijom prema drugim licima dakako.

- ° stât – (stânēm), stô, stâla
- ° znât – znâm, znâmo/znāmò, znâtë

U Orubici se i u prezentu čuva stara razlika između A i C glagola kao *šijēm* prema *pījēm*, dok se kod tipa *blūjēm*, kako se čini²⁶, sve ujednačilo prema starom obrascu n. p. C, a ne, kao inače u Posavini i štok., prema starom obrascu n. p. A/B (usp. stand. hrv. *bljūjēm*).

Zanimljivo je da u Orubici glagoli kratkoga korijena imaju dugo tematsko -ē-, a glagoli s dugim korijenom imaju kratko tematsko -e-: *bodēm*, ali *trēsēm* itd. Naglasak je, kao što je uobičajeno u Posavini, u množini nastao analogijom prema jednini – *berēmo* umjesto *berēmò* prema *berēm*.

GRAĐA IZ SIČA

- ° pòbit, ùbit/ùbīt – odbīla (~ ubijām)
- ° čūl
- ° pīt, nàpit – pijēm, pijē (nàpijēš), ne pijēte, pīl, pīla, pīlo, pīli (mlađi govore pīla, pīlo)
- ° vīt – vījē (~ vījat, navījāt, navījā se)

- ° blùvāt – blūjē
- ° kūjē (~ potkīvā)
- ° plùvāt – plūjē (2x) (i plūje), plūjēmo²⁷
- ° sūjē, sūjēmo
- ° rūjē

- ° donēt, odnēt – donèse, ponèse
- ° (jebāt ju, a jebāt ga) – jebī ga!
- ° smetēn
- ° pèčem²⁸, pečēmo, pèku, pèkla
- ° plēte
- ° rēc – rēkāl, rēkli, recīte!
- ° zarāsla
- ° dovedē me
- ° vūc se, povūc – vūčem, vūčēš, vūčē, vūčēmo, vūčēte, vūkū, povūkli

²⁶ Imam zabilježen i oblik *trūjē* iz Orubice, no taj je oblik možda nepouzdan.

²⁷ Ivšić (1913/II: 87) bilježi *plūjem*, -eš, -e, a u množini *plūjēmo*, *plūjēte*, *plūjū*. Današnje *plūjēmo* (s duljinom i sekundarnim naglaskom) je ujednačeno prema jednini. Za Ivšićevo ´ umjesto ´ u Sičama vidi Kapović, 2008a: 118-119 i Sekereš, 1977: 187 (koji Siče navodi u grupi s *òtac* i *vīnò/vīno*).

²⁸ Očekivalo bi se **pečēm* s duljenjem ispred sonanta, ali je kračina ujednačena prema ostalim licima.

- ° jîdëm, jëđi!²⁹
- ° aor. spãde
- ° prële

- ° mògu
- ° aor. òde
- ° pöslâl
- ° sÛstâl sam, odustâla, ostâla, sÛstâli

- ° zòvem, zovëmo, zovëte, zovÛ, zvâli

- ° razumÿjë

- ° jësam, bìl, døbìl, bìli, bìle
- ° dãm, se udã, ne dã mi se, dãli, udãla/Ûdãla/Ûdãla se, udãj se
- ° ït, otit (otïcu), dõjt (dõjceš), prõjt, nãjt - ïdëm, ïdëmo, izãjdë, dõšâl, ïšli
- ° imâl
- ° znãš, znã, znãmò

U Sičama glagoli kao *pÿjëm* imaju u prezentu istu ujednačenu akcentuaciju kao većina posavskih i štok. govora (za razliku od Orubice), dok se kod tipa *plÛjÿë*, kao i u Orubici, poopcava obrazac C za razliku od obrasca A kao što je to inače u Posavini i u većini štok. govora.

Za govor Sičâ je (kao i za govor Magić Male) tipično arhaično čuvanje visnosti nastavka u n. p. c, npr. *pečëmo*. Tu je inače u Posavini ujednačen naglasak po dvosložnim oblicima (*pečëmo* prema *pečëm* itd.). Ipak se takav mlađi naglasak javlja i u Sičama i Magić Maloj kada korijen ima duljinu: *vÛčëmo*, no tu je riječ o sasvim nedavnoj inovaciji jer je Ivšić prije nešto manje od 100 godina i u takvim oblicima bilježio uzlazni naglasak (Ivšić, 1913/II: 87–88). Siče i Magić Mala imaju uvijek kratko tematsko -e- u prezentu.

GRAĐA IZ MAGIĆ MALE

- ° sãkrijë, sãkrio
- ° pÿjë, pÿl, pÿla, pöpÿla, pÿlo
- ° šit – šijë
- ° ùmijë, umÿo
- ° vijë
- ° kļùvat – kļúje me

²⁹ Imperativ *jëđi* je od starijeg *jëđ što odgovara stsl. *žъдъ*.

- ° kòvat – kūjě/kúje
- ° pļùvat – pļūjě
- ° ròvat – rūjě/rúje
- ° snòvat – snūjě/snúje

- ° bļūjě³⁰
- ° psòvat/psòvât – psūjě³¹

- ° péc – pèce, ispèce, pečemò, pečētě, pèku
- ° plètem, isplètem, ispletèmo, pletète
- ° trěst – trésem, otrésem, tréseš, trése, trésemo/trēsèmò, trésu

- ° kràst – krádete
- ° prèst – prédem, prédeš, préde, prédemo, prédu
- ° sìci – sìčem, sìčeš, síce, posíče, síčemo, síčete, síku

- ° brâl, brâla³²
- ° zòvem, zòveš, zòve, pozòve, zovèmò, zovète, zòvu³³, zovì ga!, zvâl, zvâla

- ° pöcěl, pöcëla (2x)
- ° ùmřl, ùmřla (2x)

- ° bìl, bìlo
- ° znâla

U Magić Maloj je slično kao u Sičama. No u tipu se *kūjě* – *bļūjě* ipak čuvaju dva različita obrasca, dok je obrazac n. p. C, čini se, ujednačen u Sičama. Ostalo je, *mutatis mutandis*, više-manje kao u Sičama.

³⁰ Usp. i *prebacūjě*.

³¹ Današnja posavska kračina nije pretjerano pouzdana zbog česta sekundarnog kraćenja zanaglasnih duljina, ali zanimljivo je da Ivšić (1913/II: 93) bilježi za sičansku okolinu oblike *òbujem*, *čūjem*, *kuḡujem* s kratkim nastavkom (iako u Ivšića inače nema primjerâ kraćenja zanaglasnih duljina za Posavinu, a ove kračine izrijekom ne objašnjava). Ovi su primjeri, kao i primjeri *plijem*, *ūzavrije*, *nāđijem* (Ivšić, 1913/II: 77-78) te *īdem*, *dōjdem* uz *īdēm*, *dōjdēm* (: 89) vjerojatno arhaizmi u kojima je očuvano izvorno kratko tematsko -e- u n. p. A/B koje se inače redovno danas čuva u *mōžēš* i *bōcēs* u velikom broju hrv. štok. govora (kratko se -e- u n. p. A/B redovno čuva u nekim čak. govorima, npr. u Novom Vinodolskom i Vrgadi). Može biti da je kratko -e- u n. p. A/B i u suvremenim govorima u nekim slučajevima zapravo staro (ili posljedica analogije prema nekim glagolima koji su zadržali staru kračinu), no, kako rekosmo, to je dosta nepouzđano zbog tendencije kraćenja zanaglasnih duljina koja je u Posavini počela u zadnjih stotinu godina.

³² Stari je naglasak n. p. c očuvan u muškom rodu, a u ženskom je uveden "analogijom prema n. p. b (što je tipično za mnoge posavske govore).

³³ Analogijom prema ostalim licima (usp. u Sičama *zovū*). Ivšić (1913/II: 75) bilježi (*do*)*nesū* za Magić Malu, ali ima i *bōdu*, *pēcū* za druge govore u okolici (: 74).

GRAĐA IZ DAVORA

- ° krijē, sàkriō
- ° p̃jēm, p̃ila, p̃ilo, p̃ili
- ° šjēm
- ° vjē

- ° b̃l̃j̃ē
- ° k̃j̃ē³⁴
- ° p̃l̃vāt – p̃l̃j̃ē³⁵
- ° r̃j̃ē
- ° sñvāt – sñj̃ē

- ° p̃ēc – p̃ēcēm, isp̃ēcēm, p̃ēcēmo, isp̃ēcēmo, isp̃ēcēte
- ° pl̃ēst – pl̃ētēm, pl̃ētēmo, pl̃ētēte
- ° tr̃ēst, str̃ēst – tr̃ēsēm, tr̃ēsēmo, str̃ēsēmo
- ° t̃ūkla

- ° kr̃àst – kr̃ādē, kr̃ādēmo, kr̃ādū
- ° pr̃ēst – pr̃ēdēm, pr̃ēdēmo
- ° s̃iĉ – s̃iĉēm, s̃iĉēmo, s̃iĉēte³⁶, s̃ikū

- ° tk̃àla, tk̃àlo

- ° b̃ērē³⁷, br̃àla (ali i br̃àli)³⁸
- ° zoṽēm/zòvēm, pozoṽēm, zòṽēš, zòṽēmo

- ° poč̃ēt – p̃oč̃ēla, p̃oč̃ēlo

- ° b̃iō, b̃ila, b̃ilo, b̃ili, b̃ile
- ° d̃ào, d̃àla (ali i ùdàla), d̃àlo

³⁴ Ivšić (1913/II: 87) bilježi za Davor *kujēm*.

³⁵ Ivšić (1913/II: 87) bilježi za Davor *pl̃ujēm*.

³⁶ Oblici su *stresēmo* i *siĉēte* s pokraćenom duljinom u trosložnim oblicima po zakonu dviju mora (Kapović, 2005b: 101) arhaizmi. Duljenje bi se očekivalo općenito ispred neoakuta, ali to ovisi o tome kada je neoakut unesen i o (tadašnjim) sinkronijskim pravilima u govoru (recimo govor u određenom razdoblju općenito može ili ne mora tolerirati duljinu ispred neoakuta). Ivšić (1913/II: 75) navodi da se u Davoru u ovakvim slučajevima "korjeniti vokal obično pokraćuje" te da se mjesto *pr̃ēdēm* govori *predēm*. Ograničeni podaci kojima raspoložem pokazuju da su danas u Davoru možda prevladali ipak oblici s duljinom korijena (koji su, zacijelo, kao varijante postojali i u Ivšićevo vrijeme).

³⁷ Naglasak *b̃ērē* u Davoru je neuobičajen za Posavinu, većina govora ima *ber̃ē* (usp. u Orubici *ber̃ēm*), tj. n. p. C. Ivšić (1913/II: 86) tip *b̃ērē* za Posavinu uopće ne spominje.

³⁸ Proces prelaska tipa C (**br̃ālā*, **br̃àlo*) u tip B (*br̃àla*, *br̃àlo*) je u Davoru u tijeku pa supostoje i stariji i mlađi oblici.

- ° sâjděm "sidem", dôjdě
- ° znâte

Davor je, po općoj dužini tematskoga -ē- i po poopćenju " u prezentu glagolâ kao *piti* i *kovati*, jednak većini (istočnih) posavskih govora iako je pozicioniran dosta zapadno. "Orubičko-sičanskom" ga tipu govora pak približava izoglosa *dâla* umjesto *dâlâ/dâla* kako je u drugim posavskim govovima.

ANALIZA

Sudeći po ipak oskudnim podacima, zapadni se (ikavski³⁹) posavski govori odlikuju mnogim posebnostima što se tiče e-glagolâ kojima se razlikuju od istočnopolosavskih govora. Istočni posavski govori imaju u načelu uvijek dugo tematsko -ē- u prezentu. Zapadni govori imaju (često) kratko -e- (što bi mogla biti, uz neke druge, izoglosa koja ih veže s kajkavskim⁴⁰). Tako je u Sičama i Magić Maloj i u Orubici kod dugih korijena. S njima se ne slaže Davor koji ima dugo -ē- iako je duboko na zapadu. Kratko -e- ima, prema mojim podacima, npr. i ikavski govor Kobaša – npr. *zòvem, túčem, bòdemo, bère, bèremo* itd.⁴¹ I Ivšić (1913/II: 74) kratko tematsko -e- bilježi samo za zapadnopolosavske govore.

Stari naglasak n. p. C (-*emo, -ete*) očuvan je u Sičama i Magić Maloj, kao što vidjesmo (danas samo kod kratkih korijena), a Ivšić takav naglasak bilježi još samo za njima susjedna mjesta Selca i Komarnicu.

Stari se naglasak n. p. C u glagolima kao *piti* čuva u Orubici (u Sičama i Davoru ne, prema mojim podacima). Ivšić (1913/II: 77) za Orubicu toga ne bilježi⁴², ali ga bilježi za susjednu Dolinu i Bodovaljce⁴³ te za Magić Malu u primjeru *plijem* (čega u mojoj građi nema).

Stari se obrazac n. p. C u glagolima poput *bljuvati, kovati* čuva u Orubici i Magić Maloj (s tim da se u tim govovima izgleda čuva i stari tip n. p. A/B), a u Sičama je taj obrazac, prema postojećim podacima, poopćen u svim primjerima.⁴⁴ U Davoru je danas situacija kao u većini štok. govora sudeći po mojim podacima (no ne i po Ivšiću).

Za sva je četiri ovdje analizirana zapadnopolosavska govora tipična potpuna nenaglašljivost nastavka u glagolskom pridjevu radnom (*bîla, dâla, prâla* prema *bîlâ/bîla, dâlâ/dâla, prâlâ/prâla* u drugim posavskim govovima). U svim je posavskim govovima naglasak sekundarno povučen (što je često u zapadnoštok.) u primjerima kao *mâkla, pèkla* itd., ali ovi se govori ističu povlačenjem naglaska u primjerima kao *bîlâ > bîla*. Takav se naglasak javlja i u podravskim govovima, a najvjerojatnije

³⁹ Pri čemu treba zapamtiti da je sičanski govor poseban tip ikavsko-jekavskog govora.

⁴⁰ Dakako, zapadnoštok. govori također gotovo uvijek imaju kratko tematsko -e- u prezentu.

⁴¹ Iz ikavsko-jekavskog Dubočca, koji je blizu Kobaša, imam zabilježeno *upâdēm, pâdē, donēsē*.

⁴² I općenito je Ivšić imao, izgleda, nesretna obavješnika za Orubicu (vidi i Kapović, 2008a: 119, 129-130).

⁴³ No nije jasno je li ondje stari tip n. p. C poopćen ili je opreka očuvana (Ivšić navodi samo primjere koji su izvorno n. p. c uz *šijem*, što je izvorno n. p. a).

⁴⁴ Naravno, ne u prezentu glagolâ poput *čuti, obuti*.

je riječ o jednoj od izoglosâ između zapadnopoavskih govora i kajkavskoga (više o takvim izoglosama vidi u Kapović, 2008b: 126, a o naglasku tipa *pîla* u Kapović, 2008b: 32–34). Zasad se, prije novih terenskih istraživanja, ne može znati koliko je neoakut u primjerima poput *dâla* proširen na zapadu Posavine jer ga Ivšić uopće ne spominje (vidi Ivšić, 1913/II: 95–97), bilježeći za Siče, Magić Malu i Davor u tim slučajevima. S obzirom na to da neće biti da je naglasak tipa *pîla* nastao tek u zadnjih stotinjak godina i s obzirom na to da je Ivšić i inače griješio što se tiče sičanskoga i orubičkoga govora (vidi Kapović, 2008a: 119), može se slobodno uzeti da je i ovdje riječ o Ivšićevu previdu. Situaciju otežava i to da se u Posavini inače, pa onda i na zapadu Posavine, u ovakvim primjerima pomičnost često uklanja analogijom prema n. p. B (*pîla/pîlâ/pîla* → *pîla* analogijom prema *šîla* itd.)⁴⁵. Svakako bi, s gledišta posavske, štokavske i hrvatske lingvističke geografije, bilo zanimljivo precizno utvrditi granicu izoglose *dâla/dâlâ* u zapadnoj Posavini. Dakako, isto vrijedi i za druge pojave koje smo ovdje spominjali (naglasak u glagolima kao *piti*, *kovati*, *kračina/duljina* tematskoga -ě-, -èmo/-èmo itd.).

LITERATURA

Владимир А. Дыбко, *Морфологизированные парадигматические акцентные системы*. Типология и генезис, Том I, Язык русской культуры, Москва, 2000.

Sven Gustafsson, *Accent paradigms of the present tense in South Slavonic. East and Central South Slavonic*, Acta Universitatis Stockholmiensis/Stockholm Slavic Studies, Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1969.

Stjepan Ivšić, "Današnji posavski govor", *Rad JAZU*, br. 196 (I), str. 124-254, br. 197 (II), str. 9-138, 1913.

Mate Kapović, "Nove duljine u hrvatskom jeziku (nakon općeslavenskoga razdoblja)", *Filologija*, br. 44, 2005a, str. 51-62.

Mate Kapović, "The Development of Proto-Slavic Quantity (from Proto-Slavic to Modern Slavic Languages)", *Wiener Slavistisches Jahrbuch*, br. 51, 2005b, str. 73-111.

Mate Kapović, "O naglasku u staroštokavskom slavonskom dijalektu", *Croatica et Slavica Iadertina*, br. IV, 2008a, str. 115-147.

Mate Kapović, "Razvoj hrvatske akcentuacije", *Filologija*, br. 51, 2008b, str. 1-39.

Mate Kapović, "Accentuation of i-verbs in Croatian Dialects", zbornik sa skupa IWoba 3 u Nizozemskoj, uskoro.

Keith Langston, *Čakavian Prosody. The Accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian, Slavica*, Bloomington, 2006.

Milan Rešetar, *Die serbokroatische Betonung Südwestlicher Mundarten*, A. Hölder, Wien, 1900.

⁴⁵ Odmaže i noviji naglasak tipa *pòčela* u nekim govorima – takav naglasak, primjerice, bilježim za Davor (za razliku od Ivšića) i kod mlađih naraštaja u Orubici.

Stjepan S e k e r e š, "Akcenatske zone slavonskog dijalekta", Зборник за филологију и лингвистику, br. XX/1, 1977, str. 179-201.

Josip U ž a r e v i ć, "Novi akut na tuđicama (gundinački govor)", *Šokačka rič*, uskoro.

ON ACCENTUATION OF E-VERBS IN WESTERN POSAVINA

SUMMARY

The paper deals with the material on the Old Štokavian e-verb collected during field work in four villages of Western Posavina (Croatia)-mainly from Orubica and to a lesser extent from Siče, Magić Mala and Davor. The article focuses on some of the archaic features such as the preserved accent like in pījěš, kūjěš. Attention is also given to some other problems concerning e-verbs such as the shortness/length of the thematic vowel -e- and the accent like pīla, dāla in the l-participle and all this within the frame of a wider context of Posavina, štokavian and Croatian context.

KEY WORDS: *Old Štokavian, accent, accentuation, Posavina, Slavonian dialect, Orubica, verbs, Ivšić*

